

NEDERLANDSE LOKALE
PUBLIEKE OMROEPEN

Het interview

Vragen stellen is een vak

Inhoud

1. Het begint bij een vraag
2. Ingrediënten voor een goed interview
3. Een goede voorbereiding is het halve werk
4. Soorten interviews
 - Het informatieve interview
 - Het human-interest interview
 - Het confronterende interview
5. Voorbereiden op verschillende soorten interviews
6. Interviewtechnieken
7. Conclusie: Valkuilen en tips en trucs
8. Aanbevolen literatuur en websites
9. Over de auteurs

1. Het begint bij een vraag

Je hebt je huiswerk gedaan, talloze artikelen gelezen over de gast en je zit klaar met een lijst van wel 50 vragen. Bang dat het gesprek halverwege stilvalt. Het interview kan beginnen. En ondanks de grondige voorbereiding kan het zijn dat het vraaggesprek niet uit de verf komt. Veel journalisten en interviewers hebben dat in hun loopbaan wel eens meegemaakt.

Interviewen is meer dan het stellen van een paar vragen. Een goed interview is een gesprek dat echt ergens over gaat. Dat iets onthult of dat kijkers of luisteraars ontroert. Het is een hele klus om dat voor elkaar te krijgen maar door een goede voorbereiding kom je al een heel eind. En oefening baart kunst. Het begint allemaal met nieuwsgierigheid en interesse voor die ander. Want dat maakt interviewen spannend en leuk. Het geeft je de mogelijkheid om in iemands hoofd te kruipen, om nieuwe werelden te ontdekken en te vragen wat je echt wilt weten.

Deze reader is geschreven in opdracht van de Stichting NLPO (Nederlandse Lokale Publieke Omroepen). De NLPO organiseert jaarlijks verschillende cursussen op het gebied van redactie, verslaggeving, presentatie, nieuwe media, enz.

In deze trainingen krijgen medewerkers van lokale omroepen adviezen en tips van ervaren professionals. Als ondersteuning voor deze trainingen is de lesstof ook op schrift gesteld.

De combinatie van theorie, leesvoer om over na te denken en leerzame opdrachten maken de reader tot een handige aanvulling op het cursusaanbod van de NLPO.

2. Ingrediënten voor een goed interview

Sonja Barend, Jeroen Pauw, Eva Jinek, Marielle Tweebeke, Matthijs van Nieuwkerk en Coen Verbraak, meester-interviewers, zo kun je ze wel noemen. Maar wat maakt deze journalisten zo goed? Presentatoren en interviewers bestaan er in alle soorten en maten. Duidelijk is dat een goede interviewer een gezonde dosis lef en zelfvertrouwen nodig heeft. Want het is natuurlijk niet niks om achter een microfoon te gaan zitten en een paar prikkelende vragen te stellen. Als je deze angst hebt overwonnen, is er al een grote stap gezet.

Maar een goed interview is meer dan een paar vragen. Een mooi vraaggesprek vertelt een verhaal. Er zijn een paar dingen die daarbij kunnen helpen. Een duidelijke opbouw van het interview bijvoorbeeld. Dat kun je doen door van te voren te bedenken wat het doel is van het interview. Het is handig om ter voorbereiding van een interview voor jezelf een antwoord te geven op de volgende vragen: *Wat is de aanleiding voor het interview? Waarom is dit onderwerp interessant? Wat wil ik echt weten van de gast?* Een belangrijke eigenschap van een interviewer is interesse in het onderwerp en inlevingsvermogen.

Slecht interview

saai
oppervlakkig
rommelig
voorspelbaar
vrijblijvend
vaag
afstandelijk

Goed interview

spannend
diepgravend
helder, gestructureerd
verrassend
dwingend
helder
betrokken, persoonlijk

Opdracht: Kijk naar dit interview en probeer bovenstaande kenmerken te plaatsen:

<https://youtu.be/ggK7SdRYGqg>

Een goed interview draait om de interactie tussen jou als interviewer en de geïnterviewde. Daarbij spelen de volgende aspecten een belangrijke rol:

Luisteren

Door te luisteren naar wat iemand te vertellen heeft, toon je aan dat je oprecht geïnteresseerd bent. Echt luisteren tijdens een interview is lastig want soms word je afgeleid door allerlei dingen die er om je heen gebeuren. En tijdens een antwoord ben je in je hoofd al weer bezig met het stellen van de volgende vraag. Probeer los te komen van de vragen op papier.

Door te luisteren en de gast aan te kijken toon je interesse. Daardoor kun je beter inspelen op de antwoorden. Je bent alert op onduidelijkheden in een antwoord. Een interview wordt dan geen saai vraag- en antwoordspel maar een gesprek.

Geloofwaardig zijn

Het is belangrijk dat je van te voren een rode draad verzint voor het interview. Dit kun je doen door het onderwerp in een zin samen te vatten. Hou deze lijn tijdens het interview in de gaten.

Zelfvertrouwen

Zelfvertrouwen en rust maken degene die wordt geïnterviewd ook rustiger.

Kennis

Probeer ter voorbereiding van het interview zoveel mogelijk te weten te komen over het onderwerp. Voorbereiding is de helft van het werk.

Kritisch zijn

Durf ook vervelende vragen te stellen maar wél met respect.

Opdracht 1

*Kijken en luisteren naar jezelf is in het begin heel vervelend. Toch is het belangrijk om kritisch naar jezelf te leren kijken. Luister of bekijk gedurende een aantal weken samen met een collega een aantal interviews terug. Probeer eerst te wennen aan je eigen stem en beeld. Probeer na een tijdje kritisch naar jezelf te kijken.
Noem 3 sterke kanten en 3 verbeter punten van jezelf.*

Kijktip: Voormalig Minister-President Jan Peter Balkenende wordt tijdens Collegetour in het nauw gedreven door een student die de juiste vragen stelt.

<https://youtu.be/XZmk8x8B4Ag>

3. Een goede voorbereiding is het halve werk

Waarom mislukken interviews?

- Te weinig voorbereiding
- Niet luisteren naar de gast en teveel bezig zijn met het vragenlijstje
- Geen keuze maken in de gespreksthema's
- Miscommunicatie tussen de interviewer en de geïnterviewde.

Kijk maar eens naar het voorbeeld van een televisieruzie tussen Sven Kockelman en Peter R de Vries.

<https://youtu.be/NFYA7ocIOXc>

Aan de meeste interviews is niet te zien dat er veel werk aan vooraf is gedaan. Het lijkt soms alsof een presentator de vragen ter plekke uit zijn mouw schudt. Hoe ervaren je ook bent in het interviewen, een goede voorbereiding is noodzakelijk.

Bij het voorbereiden van een vraaggelicht is het handig om jezelf drie vragen te stellen:

- Wat is de aanleiding om met deze gast te spreken?
- Wat wil ik van de spreker weten?
- Hoe pak ik dat aan?
- Voor wie is het interview bedoeld?

Voor de laatste vraag is vrij essentieel. Je maakt een radio- of televisieprogramma niet voor jezelf maar voor een breed publiek en daarom is het belangrijk om je bij ieder onderwerp af te vragen of het wel relevant en interessant is voor een breed publiek.

De eerste stap in een goede voorbereiding is het verzamelen van informatie over de gast en het onderwerp. Internet is hierbij een belangrijke bron. Op basis van de informatie kun je een onderwerp afbakenen en een invalshoek voor het interview bepalen. Durf keuzes te maken door één of twee thema's ter sprake te brengen waar je dieper op in kunt gaan. Veel (beginnende) interviewers willen teveel onderwerpen aansnijden en dan worden interviews vaak saai en oppervlakkig.

Een ander belangrijk onderdeel van de voorbereiding is het houden van een voorgesprek. Dat doe je vaak in een kort telefoongesprek. Dan kun je kennismaken met de gast die je tijdens de uitzending wilt spreken. Hoe praat de gast (aanzetend, beeldend of is hij breedspakig?) Klopt de informatie? Wat heeft de gast over het onderwerp te vertellen? Het voorgesprek is niet alleen prettig voor de presentator. Voor gasten is het ook fijn om te weten wat er tijdens het programma van hen verwacht wordt.

Deze voorbereiding hoeft niet veel tijd te kosten. In een uurtje kom je al een heel eind. Het is tijdens het voorgesprek niet de bedoeling om alle vragen te stellen. Want er moet ook nog spontaniteit en verrassing over blijven voor het interview zelf.

4. Soorten interviews

Er zijn drie types interviews:

- **Het informatieve interview.** De geïnterviewde en de interviewer hebben hetzelfde doel, het zo helder mogelijk overbrengen van kennis. <https://youtu.be/LoO4BcBB6Qg?list=PLED8A19B414F44DBF> (interview met Jan Setten, managementcoach)
- **Het human-interest interview.** In dit interview staat een boeiende persoonlijkheid centraal. Belangrijk bij dit gesprek is om een sfeer te creëren waarin iemand persoonlijke dingen wil gaan vertellen. Doel van dit interview: Een persoonlijk beeld schetsen van de gast.
<https://youtu.be/h6BkvozlCAI> (Interview met Esmeralda Kleinreesink, luitenant-kolonel bij de Koninklijke Luchtmacht en universitair docent aan de Nederlandse Defensie Academie.)
- **Het confronterende interview.** Bij dit type interview gaat het er om verborgen informatie boven tafel te krijgen. Vaak staan gezagdragers centraal die niet het achterste van hun tong willen laten zien. Doel: Ontmaskering of onthulling van informatie.

De vorm waarin je een interview doet is afhankelijk van het doel dat je wilt bereiken met het interview. En van de persoon die wordt geïnterviewd. Gaat het om een politicus die betrokken is bij een schandaal of een betrokkene van een ernstig verkeersongeluk of een deskundige? De eerste voorbereiding van een interview bestaat uit het stellen van de volgende vragen: Wat wil je met het interview (doel) en welke rol krijgt de geïnterviewde? Probeer voor jezelf duidelijk te maken wat de bedoeling is van het gesprek. Als je dat helder hebt dan is het veel makkelijker om vragen te verzinnen.

Opdracht 2

Probeer bij de voorbereiding van een interview in een paar zinnen antwoord te geven op de volgende vragen: 1. waarom heb je deze gast uitgenodigd? Wat weet ik van de gast? Wat wil ik graag dat de luisteraar/kijker over hem/haar te weten komt? Kortom wat is het verhaal dat je door het interviewen van deze gast wilt vertellen?

Kijkttip confronterend interview

- https://youtu.be/JnuVYa_mXOs (Coen Verbraak interviewt oud ABN-Amro topman Rijkman-Groenink over de bonuscultuur bij de bank.
- Sven Kockelman interviewt kunstenares Tinkebell
- <http://www.kro-ncrv.nl/ooginoog/seizoenen/seizoen-10-2015/30-141861-26-10-2015>

5. Voorbereiding van verschillende soorten interviews

Het informatieve interview

Een informatief interview begint bij het onderwerp. In de voorbereiding van dit interview begint vaak bij een nieuwsfeit of gebeurtenis en daarbij wordt een gast gezocht. Wie kan er het beste duidelijkheid geven over het betreffende onderwerp? Vooral bij hele algemene onderwerpen loop je het risico dat een interview rommelig verloopt (van de hak op de tak) en dat het alle kanten op gaat. Daarom is het belangrijk om van te voren goed na te denken over de opbouw van het gesprek. Durf keuzes te maken want je hebt vaak niet genoeg tijd om alles van een onderwerp ter sprake te brengen. Probeer je daarom op één aspect van het verhaal te richten.

Voorbeeld: Op de redactie komt een persbericht binnen van het lokale brandweerkorps. De komende jaar wil het brandweerkorps meer vrouwen gaan werven. Door verschillende acties en campagnes moeten er binnen 4 jaar 40 procent meer vrouwen bij de brandweer werkzaam zijn.

Welke stappen zijn er nodig bij de voorbereiding van een informatief interview rond dit onderwerp?

- Onderwerp kiezen (Er moeten meer vrouwen bij de brandweer)
- Gast kiezen (bijvoorbeeld baas van de brandweer of een brandweervrouw)
- Voorgesprek
- Opzet van het interview (introductietekst + vragen/ steekwoorden)
- Afronding

De voorbereiding

Als je een onderwerp hebt gekozen dan ga je op zoek naar relevante informatie over het onderwerp. Op basis van deze informatie zoek je een gast die helderheid kan geven over het onderwerp. *In het geval van de wervingsactie voor nieuwe brandweervrouwen is brandweercommandant de aangewezen persoon.* Dan is het tijd voor een voorgesprek. Dat is een telefonisch gesprek waarin je de gast duidelijk maakt waar het interview over gaat en welke vragen je wilt gaan stellen tijdens de uitzending. Een voorgesprek heeft verschillende doelen:

1. De gast weet waar hij/zijn aan toe is. In een voorgesprek kun je duidelijk maken waar het interview over gaat, hoelang het duurt.
2. Een voorgesprek geeft je de mogelijkheid om feiten te checken wat is de naam van de spreker en zijn functie. Het is heel storend voor de luisteraar als er in het begin van een gesprek al fouten worden gemaakt. En het geeft luisteraars de indruk dat je niet goed bent geïnformeerd. En dan ben je niet meer gelijkwaardig aan je gesprekspartner.
3. Je kunt van te voren horen hoe een gast spreekt. Is hij/zij breedspakig of juist aarzelend. Gebruikt hij moeilijke woorden. In het voorgesprek kun je dat aangeven. Je kunt aan gasten vragen om vanwege de beperkte tijd in de uitzending niet te lange antwoorden te geven en geen jargon te gebruiken. Ook is het handig om bij ingewikkelde onderwerpen van te voren aan de gast te vragen om een aantal aansprekende voorbeelden te verzinnen.

Interviewschema

Op basis van het voorgesprek kun je aan de slag met een interviewschema. Dit schema bestaat uit een introductietekst, een lijst met vragen die logisch is opgebouwd en een afkondiging.

In de introductie vertel je in een paar korte en pakkende zinnen wat de aanleiding is voor het interview. Geef informatie die nodig is om het onderwerp te begrijpen. Maak de tekst niet te lang want dan wordt het te ingewikkeld voor de luisteraar. Voor de opbouw van het interview een kun je gebruik maken van de 5 w's: *wie (de lokale brandweer) , wat (40 % meer vrouwen) , wanneer (binnen 4 jaar), waar (in de gemeente ...) en waarom (voor een evenwichtige samenstelling)*. Begin het interview met een pakkende openingsvraag. Denk vanuit de luisteraar (wat wil een luisteraar weten?), stel niet meer dan een vraag tegelijk.

Probeer bij het maken van het interviewschema de lijn van het gesprek te bepalen en vragen te verzinnen die logisch zijn opgebouwd. Het interviewschema is natuurlijk niet heilig, je moet er niet te strak aan vast houden. Het is een hulpmiddel om de lijn van het gesprek in de gaten te houden. En het maken van een interviewschema dwingt je om een gesprek voor te bereiden en na te denken over het verloop van het interview.

Voorbeeld van een introductie en een verrassende eerste vraag.

Het is de droom van veel jongens, brandweerman worden! Maar als het aan het brandweerkorps van de gemeente Schagen ligt dan is de brandweer in de toekomst niet alleen een jongensdroom. Want er moeten meer vrouwen bij de brandweer aan de slag. Meneer De Zwart, brandweercommandant van het korps in Schagen. Meneer de Zwart, was het ook uw jongensdroom om bij de brandweer te gaan? Bij de Brandweer is een jongensdroom, hoe gaat u vrouwen interesseren?

Let op:

- Zet belangrijke vragen op papier
- Stel nooit meer dan een vraag tegelijk
- Stel duidelijke, korte vragen
- Probeer vragen met hoe en waarom te beperken
- Kijk uit met gesloten vragen
- Verplaats je in de luisteraar die niet zoveel over het onderwerp weet.

Het interview

Probeer de lijn van het verhaal in de gaten te houden door goed naar de gast te luisteren en om verheldering te vragen. Helderheid verschaffen is het belangrijkste doel van het gesprek. Daarbij kan het onderbreken van de geïnterviewde belangrijk zijn. Om een nieuwe vraag te stellen of om aanvulling of samenvatting te geven. Interrumperen doe je tijdens een ademhaling

Luisteren is moeilijker dan je denkt. In een gesprek gaat veel informatie verloren. Luister goed en probeer in te haken op antwoorden van de geïnterviewde.

Het herhalen van een antwoord is een tactiek om verbazing door te laten klinken in gesprek, de geïnterviewde wordt uitgedaagd om een nadere toelichting te geven op het gesprek. Sluit het interview af met een korte samenvatting van hetgeen de geïnterviewde heeft verteld. Noem tot slot nog de naam en de functie van de geïnterviewde en bedank hem vriendelijk voor het gesprek.

Het human-interest interview

Een informatief interview begint bij de keuze van een onderwerp en daar wordt een gast bij gezocht. Bij een human-interest interview is de werkwijze precies omgekeerd. Het uitgangspunt is de gast. Bij dit type interview gaat het om de persoonlijke drijfveren en emoties. Vaak wordt deze vorm ook gebruikt bij het interviewen van bekende artiesten, sporters of politici. De belangrijkste taak van de interviewer is om verrassende kanten van iemand naar voren te brengen. Een ontspannen sfeer speelt hierbij een belangrijke rol want dan zijn mensen meer geneigd om persoonlijke dingen te vertellen.

Bij dit interview kun je ervoor kiezen om het gesprek in een vertrouwde omgeving van de gast te doen. Bijvoorbeeld aan de keukentafel. Bij een studiod gesprek is het belangrijk om een ontspannen sfeer te creëren. Daarbij is het belangrijk om gasten op hun gemak te stellen, ontspannen te zijn en originele vragen te stellen. Deze vorm van interviewen kun je vooral ontwikkelen door veel doen.

*Voorbeeld: Het [interview](#) van Paul de Leeuw met de Britse zangeres Adele is een mooi voorbeeld van een Human Interest interview. De Leeuw kiest voor een originele aanpak. Hij heeft de vragen verstopt in een adventskalender. Achter ieder cijfer van de kalender schuilt een interessante vraag. Op deze manier ontstaat een origineel gesprek. <http://www.npo.nl/artikelen/adele-de-leeuw-op-npo-1>
Ook Wilfried de Jong kiest voor een verrassende aanpak door zich 24 uur lang met een gast op te laten sluiten. <http://www.vpro.nl/programmas/24uurmet.html>*

De voorbereiding

Ter voorbereiding van het voorgesprek is het belangrijk om zoveel mogelijk persoonlijke informatie over de gast te verzamelen. Uit deze informatie kun je dan interessante thema's halen waar je verder over door kunt praten. Daarbij kun je van te voren een paar vragen te stellen: Wat is de aanleiding om de gast uit te nodigen? Wat wil het publiek graag van de gast weten? Welke thema's zijn interessant?

Als je een aantal thema's hebt gekozen kun je een voorgesprek houden. Soms is een uitgebreid voorgesprek niet nodig bijvoorbeeld als het om hele bekende mensen gaat. Als het om een emotioneel, gevoelig verhaal gaat van een onbekend persoon is het wel belangrijk om een voorgesprek te houden. Op deze manier kun je een vertrouwensband met de spreker opbouwen en iemand geruststellen.

Interviewschema

Voor dit interview is het handig om een interviewschema te maken. Maar dit schema hoeft er niet zo strak uit te zien als bij het informatieve interview. Maak een duidelijke introductietekst waarin je vertelt wie de gast is en wat de aanleiding is voor het interview. Het interview moet een echt gesprek worden en dat betekent dat het belangrijk is om goed te luisteren naar de gast en te reageren op zijn antwoorden. Probeer je daarom te concentreren op de gast. Laat je zo min mogelijk afleiden. Kom los van de vragen op papier want die kunnen de spontaniteit van het gesprek in de weg staan. Kijk de gast aan.

Het is handig om als basis voor het interviewschema een aantal thema's en vragen op papier te zetten.

Het interview

Op basis van de gespreksthema's die je van te voren gekozen hebt maak je een vragenlijst. Het is belangrijk om open vragen te stellen. Luister goed naar de antwoorden van de gast en probeer op basis van die antwoorden nieuwe vragen te stellen.

Een handige manier om de diepte in te gaan is om een bepaald woord in een antwoord te herhalen op een vragende toon. Daarmee laat je horen dat je verbaasd bent over het antwoord.

Laat je verder leiden door je gevoel, probeer de diepte in het gesprek te zoeken door niet te snel een nieuw thema aan te snijden.

Ter afsluiting van het gesprek is het handig om naar een conclusie toe te werken.

Het confronterende interview

Deze vorm is moeilijk voor onervaren interviewers. Bij het confronterende interview speelt de vragensteller een belangrijke rol. De interviewer is duidelijk aanwezig, moet overwicht, kennis, gezag en argwaan uitstralen. Want het gaat hierbij om een gezagsdrager die ter verantwoording wordt geroepen. Tactiek en timing zijn doorslaggevend bij deze manier van interviewen. Als een gast in het begin van het interview te hard wordt aangepakt schiet de interviewer zijn doel voorbij. Ook een te agressieve benadering leidt vaak tot mislukkingen. Dat komt omdat luisteraars dan partij kiest voor degene die wordt aangevallen.

Het confronterende interview is een combinatie van verschillende interviewtypes. Het begint vaak als een informatief gesprek waarin een probleem wordt geschetst. Vervolgens komen er wat meer duidende vragen die het probleem goed neerzetten. En tot slot volgt De Confrontatie.

Bij een confronterend gesprek is een interviewer zeer aanwezig. Hij neemt de leiding en heeft geen ontzag (maar toont wel respect) voor de geïnterviewde. Het is hierbij belangrijk om van te voren duidelijke keuzes te maken en een tactiek uit te stippelen.

Voorbeeld: Het lokale brandweerkorps begint met een wervingsactie voor meer vrouwen bij de brandweer. Uit betrouwbare bron blijkt dat er door de wervingsactie vijftien brandweermannen worden ontslagen. In een confronterend interview kun je de brandweercommandant hiermee confronteren.

De voorbereiding

De voorbereiding bestaat uit het verzamelen van informatie over het onderwerp. Het is belangrijk dat de informatie klopt. In het voorbeeld van het brandweerkorps moet je de informatie zwart op wit hebben, bijvoorbeeld een geheim rapport waaruit blijkt dat er gedwongen ontslagen vallen. Probeer door te dringen tot de kern van het probleem. Zet de kern van het probleem in een zin op papier. *(Vijftien gedwongen ontslagen door wervingsactie vrouwen bij brandweerkorps)* Een voorgesprek voor dit type interview is niet verstandig omdat je dan van te voren teveel prijsgeeft. Als je de lastige vragen in een voorgesprek al 'weggeeft' dan verschiet je je kruit. Geef wel aan wat globaal gezien de insteek van het gesprek is zodat de geïnterviewde zich achteraf niet bedrogen voelt. Probeer bij het maken van een opzet in de huid van de geïnterviewde te kruipen door te bedenken welke antwoorden hij zou kunnen geven.

Interviewschema

Het interviewschema is bij een confronterend interview belangrijk want hiermee bepaal je de tactiek. Het vraaggesprek begint informatief (eerst algemene vragen over het hoe en waarom van de wervingsactie voor brandweervrouwen). De interviewer stelt over het onderwerp een vrij algemene vraag. De luisteraar weet wat de feiten zijn.

Het tweede deel van het interview gaat over de beoordeling, de persoonlijke toelichting. Doorvragen, nieuwsgierigheid. In dit deel van het interview wordt in een persoonlijke toelichting het probleem neergezet.

Tips

Formuleer een kernvraag

Zet de vragen op papier

Stel duidelijke vragen

Bepaal van te voren een tactiek

Probeer de antwoorden te formuleren die de gast op de vragen kan geven

Stel nooit meer dan een vraag tegelijk

Open niet direct de aanval maar bouw het gesprek op.

Probeer vervelende, confronterende vragen om een neutrale toon te stellen.

Luister goed en vraag door of herhaal de vraag als je niet tevreden bent met het antwoord.

De kern van het interview bestaat uit de confrontatie op basis van het informatieve gedeelte en de persoonlijke toelichting wordt een gast ter verantwoording geroepen.

Let op, als interviewer hoef je zelf geen oordeel te vellen, dat moet je overlaten aan de luisteraars. Je kunt wel verbazing en verontwaardiging tonen tijdens het interview.

Het interview

Voor het interviewschema is het handig om overzicht te houden. Hou het simpel, stel een kernvraag en vraag door. Probeer van te voren in te schatten welke antwoorden een gast zal geven. Dit kun je ook oefenen door het interview van te voren met een collega na te spelen. Begin algemeen en onschuldig. Met deze informatie ga je vervolgens aan de slag. Verzin confronterende vragen en antwoorden. En vervolgvragen op uitwijkende antwoorden. Hou duidelijk het doel van het interview voor ogen.

6. Interviewtechnieken

Er zijn verschillende tactieken en technieken die je bewust of onbewust kunt gebruiken tijdens een interview. Het verloop van het interview hangt natuurlijk af van de soort vragen die worden gesteld. Maar ook de stijl en de persoonlijkheid van de interviewer spelen een rol.

Soorten vragen

Een **open vraag** biedt ruimte aan de geïnterviewde om zijn verhaal te vertellen. Maar een té open vraag kan verwarring veroorzaken omdat de gesprekspartner niet precies weet waar je naartoe wilt. 'Vertel eens over uw nieuwe boek?' Op deze vraag weet de gast niet precies waar hij moet beginnen en dan krijg je vaak een te lang en heel algemeen antwoord. Niet echt spannend voor een luisteraar of kijker. Probeer richting te geven aan open vragen. 'Het thema van uw nieuwe boek is ouder worden. Waarom hebt u voor dit thema gekozen?'

Gesloten vragen zijn vragen die kort of met ja of nee beantwoord kunnen worden. 'Was het verkoopsucces van uw nieuwe boek een verrassing?' of 'Vindt u dat er dit jaar nog een evaluatie moet komen op basis van dit rapport?' De meeste gasten zijn zo fatsoenlijk om meer te zeggen dan ja of nee. Met een gesloten vraag kun je duidelijke informatie van een geïnterviewde krijgen bijvoorbeeld om te zien of iemand het goed begrepen heeft. Maar gesloten kunnen er ook voor zorgen dat een gesprekspartner steeds kortere antwoorden gaat geven en dat jij steeds weer nieuwe vragen moet stellen.

Doorvragen Als je geen bevredigend antwoord krijgt op een vraag dan moet je doorvragen. Hiervoor bestaan verschillende methodes. Je kunt bijvoorbeeld een vraag herhalen en expliciet om een verduidelijking vragen. Een andere manier is om op een vragende toon een antwoord te herhalen. Deze tactiek wordt bij confronterende interviews gebruikt.

(Kijk nog maar eens naar het [interview](https://youtu.be/JnuVYa_mXOs) van Coen Verbraak met oud topman Rijkman Groenink van ABN Amro. https://youtu.be/JnuVYa_mXOs)

Suggestieve of voorbarige vragen beïnvloeden het verloop van het interview ook. 'Uw nieuwe boek is net verschenen en de reacties zijn niet zo positief?' De interviewer stelt eigenlijk geen vraag. Als je op deze manier een vraag stelt loop je het risico dat je door de ondervraagde gecorrigeerd. Het wekt ook irritatie en dat komt de sfeer van het gesprek niet ten goede.

Vragen met een keuzebeperking houden de geïnterviewde kort. Dat kan een functie hebben maar levert nu niet meteen de meest geïnspireerde antwoorden op. Bedenk maar eens welke verschillende antwoorden een gast kan geven op de vraag 'Vond u de reis naar Turkije een mislukking of een succes?'. Misschien is er nog wel een derde antwoord mogelijk!

Tenslotte **de dubbele vragen**. Eigenlijk stel je dan twee vragen in één. Er wordt dan nogal wat van de gast gevraagd omdat hij beide vragen moet onthouden. 'Waarom ging u naar Turkije en met wie heeft u daar een ontmoeting gehad?'. In de praktijk geeft de geïnterviewde eerst antwoord op het laatste deel van de vraag. Als die beantwoord is dan is de gast het eerste deel vaak al weer vergeten. En met een beetje pech de interviewer vaak ook!

Voorkomen van fouten bij interviewvragen

- Vragen stellen vanuit een vooringenomen positie. Kijk maar eens wat er gebeurt als de Meiden van Halal, Hans Teeuwen [interviewen](https://youtu.be/jvkshYLy1k). <https://youtu.be/jvkshYLy1k>
- Suggestieve vragen, bijvoorbeeld “Vindt u dat ook vreselijke muziek?”
- Meerdere vragen tegelijk stellen. Hoeveel kinderen hebt u en hoe combineert u uw werk en thuis en wat is de bijdrage van uw man?”
- Gesloten vragen.
- Ingewikkelde of vage vragen. (Welk boek neemt u in elk geval niet mee op vakantie als u zeker weet dat u zich gaat vervelen?)
- De vraag meerdere keren met dezelfde vraagwoorden beginnen. Hoe, wat en waaromvragen

De persoonlijkheid van de interviewer

Het is tijdens het maken van een interview niet de bedoeling dat de vragensteller op de voorgrond komt te staan. Toch speelt de persoonlijkheid van de interviewer wel een rol. Hij/zij geeft meer kleur aan een vraaggesprek. Iedere interviewer ontwikkelt zijn of haar eigen stijl. Natuurlijk is het in het begin moeilijk om de vragenlijst naast je neer te leggen en ontspannen te luisteren naar het verloop van het gesprek. Veel kun je leren van het kijken en luisteren naar andere interviewers. Op welke manier stellen zij vragen, hoe maken ze een gesprek persoonlijk en hoe blijft het verrassend? Onzekerheid kan je als interviewer behoorlijk parten spelen. Als interviewer is het belangrijk om zeker te zijn van je zaak. Je moet even sterk in je schoenen staan als de geïnterviewde.

Stilte tijdens een gesprek

Als er tijdens een interview een stilte valt van een paar seconden dan lijkt dat heel lang te duren. Daarom proberen veel interviewers stiltes op te vangen door het stellen van vragen. Soms is het juist goed om even een stilte te laten vallen. Door een korte stilte geef je de luisteraar/kijker ook de gelegenheid om een antwoord te verwerken. Verder kun je door het laten vallen van een stilte een spreker aanmoedigen om dieper op een antwoord in te gaan. Durf dus stiltes te laten vallen.

7. Conclusie (Valkuilen, tips en trucs)

Interviewen leer je vooral door het veel te doen. Door te leren van mislukkingen, kritisch naar jezelf te luisteren en te kijken. Door af en toe een flinke uitglijder te maken. Het is vaak lastig om van te voren aan te geven hoe een interview zal verlopen en dat is maar goed ook. Want dat houdt het spannend. Laat de regels en de tips je niet te veel in de weg zitten. Ze zijn bedoeld als een houvast, een uitgangspunt. Het is belangrijk om een eigen stijl te ontwikkelen.

Een slecht interview verloopt vaak rommelig, gaat van de hak op de tak, is voorspelbaar en oppervlakkig. Een goed interview begint bij een goede voorbereiding, nieuwsgierigheid, interesse, gevoel en het streven het mooiste gesprek te maken.

Succesfactoren voor een goed interview zijn:

- Talent, persoonlijkheid en overwicht
- Interesse: Wat drijft de geïnterviewde
- Gevoel: het vermogen om in te leven
- Nieuwsgierigheid: willen weten hoe het zit
- Intelligentie: scherp analyseren en direct reageren
- Algemene ontwikkeling: actuele kennis.

8. Aanbevolen literatuur en websites

Verder lezen en kijken en luisteren

<http://www.robertvanderwolke.nl/50-vragen-om-iemand-te-leren-kennen/>

<https://www.7ditches.tv/aflevering/545/coen-verbraak-journalist-ik-maak-of-breek-mensen-niet-dat-doen-ze-zelf>

<http://www.volkskrant.nl/leven/-interviewers-zijn-lui-en-luisteren-niet~a3901282/>

http://www.ntr.nl/Kunststof-Radio/8/detail/Kunststof--Het-Grote-Interviewgala--Live-vanuit-de-Stadsschouwburg-Amsterdam/RBX_NTR_700793

<https://media-service.vara.nl/player.php?id=334984>

- Rachel Fransen, De slag om de gast
- Ko van Geemert & Judith Bosch, Succesvol Presenteren
- Radiojournalistiek, geschreven door Lieneke van Schaardenburg
- basisboek Journalistiek, geschreven door Nico Kussendrager, Dick van der Lugt en Ben Rogmans
- Werkwijzer voor Journalistiek Denken en Doen van Piet Heil
- Helder schrijven, spreken, denken van Rudolf Flesch

Over de auteurs:

Carmen Fernald (1971) is een allround journalist (o.a. als redacteur/verslaggever/programmamaker bij Twee Dingen op Radio 1, KRO's Kruispunt TV en Spoorloos Magazine). Als media- en presentatietrainer ontwikkelde ze het programma Presenteren voor de Rechtbank in opdracht van Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie en Psychologie, NIFP. Daarnaast geeft ze trainingen voor OLON/NLPO.

Mireille van der Werff (1973) is journalist, trainer en als regisseur verbonden aan vrijwel alle dagelijkse nieuwsprogramma's op Radio 1 (NOS, KRO-NCRV, AVRO/TROS en EO). Ze geeft en ontwikkelt onder meer basistrainingen journalistiek en bureauredactie voor de NPO, de OLON/NLPO en de Universiteit van Wageningen. Daarnaast is ze verbonden aan het Trainersburo.

Meer informatie: www.mediawerff.nl

Disclaimer:

Deze reader is geschreven in opdracht van de NLPO Niets uit deze publicatie mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie of op welke andere wijze ook, zonder schriftelijke toestemming van een van de auteurs of van de NLPO